

A lakossági pénzforgalom árazási problémái 1.

A pénzforgalmi szolgáltatásokat közvetlenül terhelő díjak számottevően befolyásolják a fogyasztók fizetési szokásait. Az árazásnak ezért kiemelt szerepe van az elektronikus fizetési módok használatában, és ezáltal a drágább készpénzhasználat visszaszorításában, valamint az adóelkerüléssel és a feketegazdasággal szembeni küzdelemben. Közelmúltban publikált [tanulmányunkban](#) részletesen elemeztük a hazai és európai bankok árazási gyakorlatát, aminek keretében nem csupán a fogyasztókat terhelő költségek szintjét vizsgáltuk, hanem azt is, hogy azok milyen szolgáltatásokhoz kapcsolódóan, és milyen szerkezetben kerülnek meghatározásra. Négyrészes cikksorozatunkban az elemzésünk legfontosabb eredményeit ismertetjük. A tanulmány legtöbbet hivatkozott megállapítása, hogy a hazai lakossági pénzforgalmi szolgáltatások költsége nemzetközi összehasonlításban magas. Első cikkünkben azt mutatjuk be, hogy ez mit jelent pontosan.

Elemzésünkben 11 európai uniós ország 22 nagy lakossági ügyfélkörrel rendelkező bankjának összesen 60 számlacsomagját hasonlítottuk össze 2018-as adatok alapján azokkal a magyar számlacsomagokkal, amelyeknél az igénybe vevő ügyfelek száma meghaladja a 20 ezret. Ezzel a módszerrel 11 hazai bank 57 számlacsomagja került kiválasztásra, az ezeket igénybe vevő 4,75 millió ügyfél pedig a teljes magyar lakossági ügyfélkör több, mint 75 százalékát teszi ki. Három különböző profilú (alacsony, átlagos és magas jövedelemmel rendelkező) reprezentatív ügyfél havi pénzforgalmi költségeit számoltuk ki minden számlacsomagra. A havi tranzakciók számát és értékét a jelenlegi magyar fizetési szokások alapján határoztuk meg.

1. táblázat: A vizsgálatához felhasznált fogyasztói profilok havi tranzakciói

		Alacsony jövedelmű profil	Átlagos jövedelmű profil	Magas jövedelmű profil
Csoportos beszédés	DB	0	1	1,5
	Átlagérték (Ft)	0	9 000	12 000
Eseti átutalás	DB	0	1,2	2,5
	Átlagérték (Ft)	0	10 000	20 000
Kártyás vásárlás	DB	3	6	11
	Átlagérték (Ft)	3 000	6 000	8 500
Készpénzfelvétel	DB	1	1	2
	Átlagérték	50 000	55 000	60 000

Forrás: MNB

Az ügyfelek tényleges havi pénzforgalmi költségeinek a bankok által áthárított pénzügyi tranzakciók illeték (PTI) is része, ez azonban egyrészt torzítást visz a költségek nemzetközi összehasonlításába, másrészt e költségterhelés a bankok számára is külső adottság. Emiatt a különböző profilú lakossági ügyfelek pénzforgalmi költségeiből levontuk az egyes tranzakciókhoz kapcsolódó, bankok által áthárított illeték összegét. Az elemzés részletes módszertani leírása a cikk elején hivatkozott tanulmányban található.

A magyar lakossági ügyfelek relatív (adott jövedelemkategóriához tartozó átlagos nettó bérszínvonalhoz viszonyított) havi pénzforgalmi díjterhei valamennyi vizsgált országnál magasabbak mindhárom fogyasztói profil esetében. A teljes díjterhelés magas jövedelemarányos szintje különösen a legalacsonyabb jövedelmi kategóriában aggasztó, hiszen azt mutatja, hogy az ebben a rétegben átlagosnál sokkal magasabb arányban megtalálható, bankkapcsolattal még nem rendelkező állampolgárok pénzügyi szolgáltatások körébe történő bevonását nem támogatják a bankok által jelenleg alkalmazott számlakondíciók.

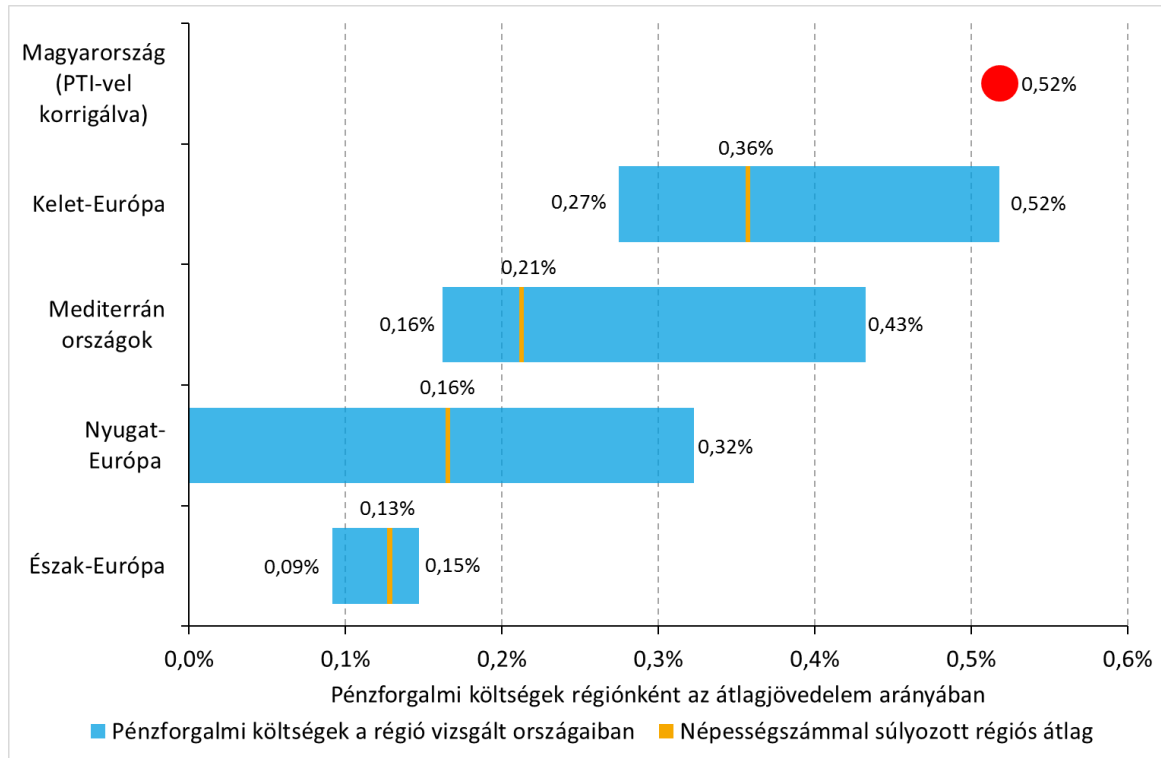
2. táblázat: Havi átlagos bankolási költségek a nettó jövedelem százalékában (és forintban) kifejezve a különböző jövedelemkategóriákban Magyarországon és 11 további EU országban

Ország	Alacsony jövedelmű profil	Átlagos jövedelmű profil	Magas jövedelmű profil
Magyarország (PTI nélkül)	1,09% (997 Ft)	0,52% (1114 Ft)	0,32% (1721 Ft)
Bulgária	0,74% (471 Ft)	0,52% (737 Ft)	0,29% (1025 Ft)
Portugália	0,74% (1244 Ft)	0,43% (1244 Ft)	0,17% (1244 Ft)
Olaszország	0,48% (1182 Ft)	0,32% (1664 Ft)	0,18% (2330 Ft)
Németország	0,35% (1007 Ft)	0,24% (1680 Ft)	0,14% (2509 Ft)
Spanyolország	0,26% (553 Ft)	0,16% (881 Ft)	0,06% (881 Ft)
Svédország	0,24% (755 Ft)	0,15% (996 Ft)	0,06% (996 Ft)
Románia	0,23% (213 Ft)	0,45% (795 Ft)	0,28% (1244 Ft)
Lengyelország	0,23% (254 Ft)	0,27% (662 Ft)	0,16% (979 Ft)
Dánia	0,19% (974 Ft)	0,09% (974 Ft)	0,04% (974 Ft)
Franciaország	0,18% (622 Ft)	0,09% (622 Ft)	0,04% (622 Ft)
Egyesült Királyság	0% (0 Ft)	0% (0 Ft)	0,28% (4363 Ft)

Forrás: MNB

A fenti országokra számolt jövedelemarányos pénzforgalmi díjterheket régióként vizsgálva megállapítható, hogy az észak-európai, skandináv ügyfelek relatív költségei a legalacsonyabbak, akiket a nyugat-európai banki ügyfelek követnek, szintén viszonylag alacsony átlagos díjterheléssel, de egyértelműen nagyobb szórás mellett. A mediterrán országokban már valamivel magasabb pénzforgalmi költségeket figyelhetünk meg, a legmagasabb jövedelemarányos díjakkal azonban egyértelműen a kelet-európai régióban találkozunk. A magyar ügyfelek relatív költségei azonban még a többi kelet-európai országra jellemző költségszintnél is magasabbak.

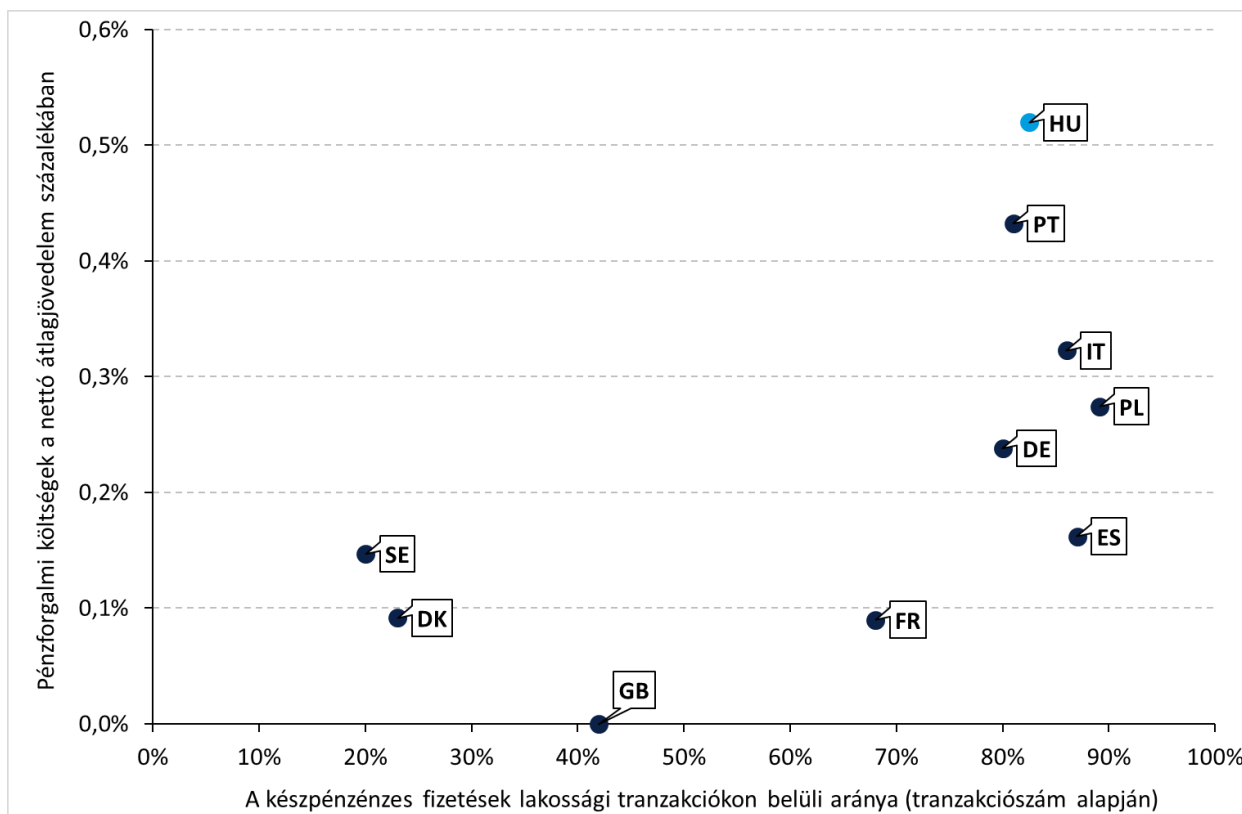
1. ábra: Egyes régiókra jellemző jövedelemarányos pénzforgalmi költségek (átlagos jövedelemmel rendelkező ügyfelek esetében)

Forrás: MNB

Felmerülhet, hogy egy adott ország fizetési szokásai, vagyis a készpénzes tranzakciók aránya is befolyásolja az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások díjait, és ez torzíthatja az adatok összehasonlíthatóságát. Ez elsősorban a pénzforgalom területén nagymértékben érvényesülő mérethatékonyság miatt vehető fel, ami azzal a következménnyel járhat, hogy minél kevesebb az elektronikus műveletek száma, azok annál drágábbak, hiszen a felmerülő költségek kevés tranzakció között oszlanak meg. Azonban az Európai Központi Bank vonatkozó [tanulmánya](#) és több más fizetési szokásokra vonatkozó felmérés szerint Magyarországhoz hasonlóan 80 százalék körüli a készpénzes tranzakciók aránya többek között Németországban és Portugáliában, míg Lengyelországban, Olaszországban és Spanyolországban még nagyobb a készpénzhasználat mértéke. Ezekben az országokban mégis sokkal alacsonyabb a lakossági ügyfelek jövedelemarányos pénzforgalmi költsége.

2. ábra: Kézpénzhasználat és az átlagos jövedelmű ügyfelek jövedelemarányos pénzforgalmi költségei egyes európai országokban

Forrás: MNB, Esselink–Hernández (2017): The use of cash by households in the euro area. Occasional Paper Series No. 201 European Central Bank, Jakub Górká (2012): Payment Behaviour in Poland, G4S World Cash Report 2018, Danmarks Nationalbank – Danish households opt out of cash payments – Analysis No. 24. 12 December 2017, G4S World Cash Report 2018. A vizsgált európai országok közül Bulgária és Románia esetében nem állnak rendelkezésre a készpénzhasználatra vonatkozó adatok.

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a felmérésünk eredménye alapján a magyar lakossági ügyfelek jövedelemarányos pénzforgalmi költsége a tranzakciós illetéket kiszűrve is kimagasló európai összehasonlításban, ami komolyan hátráltathatja az elektronikus fizetési módok jelenleginél szélesebb körű elterjedését. Igaz ugyan, hogy Kelet-Európában általánosan megfigyelhető a pénzforgalmi szolgáltatások más régiókhoz viszonyított magasabb árazása, azonban a magyar díjak még ebben a régióban is a legdrágábbak. Önmagában a jelentős készpénzhasználat sem ad magyarázatot az elektronikus tranzakciók magas hazai költségére, hiszen a hozzánk hasonló, vagy még magasabb készpénzfizetési aránnyal rendelkező országok többségében sokkal alacsonyabb az ügyfelek jövedelemarányos díjterhelése.

Következő cikkünkben azt fogjuk bemutatni, hogy mely hazai árazási sajátosságok felelősek leginkább a magas magyar pénzforgalmi költségekért.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2019. február 27-én.”